

Giá trị định hướng của tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí trong nghiên cứu lý luận truyền thông ở Việt Nam hiện nay

The guiding value of Hồ Chí Minh's thought on journalism in contemporary communication theory research in Vietnam

TS. HOÀNG THỊ BÍCH TOÀN

Trường Cao đẳng Xây dựng số 1; Email: hoangbichtoan@gmail.com

Ngày nhận bài: 20/2/2026

Ngày phản biện: 30/2/2026

Ngày duyệt đăng: 20/3/2026

Chủ đề của bài viết thuộc lĩnh vực: lý luận chính trị

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích sâu sắc những nội dung cơ bản trong quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí như: Vai trò định hướng tư tưởng, mối quan hệ giữa báo chí với quần chúng nhân dân, yêu cầu của người làm báo phải “vừa hồng, vừa chuyên”, lấy đạo đức, tính trung thực của người làm báo làm trọng tâm. Từ đó, bài viết làm rõ giá trị định hướng bền vững của tư tưởng Hồ Chí Minh đối với lý luận và thực tiễn truyền thông ở Việt Nam hiện nay, đặc biệt trong bối cảnh toàn cầu hoá với sự phát triển của truyền thông số, mạng xã hội và sự đa dạng hóa các phương thức truyền thông đại chúng. Qua đó, bài viết khẳng định tính thời sự và ý nghĩa bền vững của tư tưởng Hồ Chí Minh trong bối cảnh truyền thông đa phương tiện đang phát triển mạnh mẽ như hiện nay.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; báo chí; giá trị định hướng; lý luận truyền thông.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the core elements in Hồ Chí Minh's views on journalism, including its role in ideological orientation, the relationship between the press and the people, and the requirement that journalists be both politically committed and professionally competent, with a strong emphasis on ethics and truthfulness. It thereby clarifies the enduring guiding value of Hồ Chí Minh's thought for both the theory and practice of communication in Vietnam today, especially in the context of globalization, digital media development, social networks, and the diversification of mass communication forms. The article affirms the continued relevance and lasting significance of Ho Chi Minh's thought in the era of rapidly evolving multi-media communication.

Keywords: Hồ Chí Minh; journalism; guiding value; communication theory.

1. Đặt vấn đề

Báo chí Việt Nam dưới ánh sáng tư tưởng

Hồ Chí Minh không chỉ là phương tiện truyền tải thông tin mà còn là một lực lượng tinh thần

đặc biệt, gắn bó mật thiết với lịch sử cách mạng của dân tộc. Trong di sản tư tưởng của Người về báo chí, chính là sự kết tinh giữa lý tưởng giải phóng con người, đạo đức người làm báo và trách nhiệm xã hội sâu sắc. Theo tư tưởng của Người báo chí là công cụ phục vụ nhân dân, là tiếng nói của sự thật và khát vọng độc lập tự do, hoà bình, hạnh phúc ấm no của đồng bào.

2. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

2.1. Quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí

Trong tư tưởng của Người báo chí giữ vai trò đặc biệt quan trọng gắn bó mật thiết với quá trình hoạt động của Người, là công cụ tuyên truyền, giáo dục và vận động quần chúng tham gia vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Trong bối cảnh của toàn cầu hoá hiện nay cùng với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ và truyền thông số đã làm thay đổi phương thức sản xuất, truyền tải và tiếp nhận thông tin đến độc giả. Vì lẽ đó, truyền thông không còn giới hạn trong khuôn khổ báo chí truyền thống mà mở rộng sang nhiều nền tảng khác nhau trong đời sống. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải tiếp tục nghiên cứu, vận dụng và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí nhằm định hướng phát triển lành mạnh nhân văn, hiệu quả và trách nhiệm của truyền thông ở Việt Nam trong bối cảnh hiện nay. Theo quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí gồm các nội dung cơ bản sau:

Một là, theo tư tưởng Hồ Chí Minh báo chí giữ vai trò là phương tiện truyền thông phụng sự sự nghiệp cách mạng và lợi ích của nhân dân. Ngay từ những năm đầu thế kỷ XX buôn ba tìm đường cứu nước đến khi tiếp cận chủ nghĩa Mác - Lênin và tham gia hoạt động trong phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, Người đã sớm nhận thức rõ vai trò to lớn của báo chí đối với sự nghiệp cách mạng của dân tộc Việt Nam. Đối với Hồ Chí Minh, báo chí không phải là hoạt động mang tính tự thân hay thuần túy thông tin, mà trước hết là công cụ phục

vụ nhân dân, là mục tiêu chính trị - xã hội của cách mạng, gắn bó chặt chẽ với lợi ích của đông đảo quần chúng nhân dân. Đây là cảm nang là sợi chỉ xuyên suốt trong toàn bộ quá trình hoạt động báo chí và tư tưởng lý luận của Người. Trong tác phẩm Hồ Chí Minh, Người cho rằng: báo chí không chỉ “nói cho dân nghe” mà còn phải “nói tiếng nói của dân” (Hồ Chí Minh, 2011, T.5). Quan niệm này thể hiện mối quan hệ biện chứng giữa chủ thể truyền thông và công chúng là mối quan hệ gắn bó hai chiều tương tác với nhau. Theo quan niệm của Hồ Chí Minh, báo chí có sứ mệnh lịch sử giải phóng con người, giải phóng dân tộc thoát khỏi cảnh nô lệ lầm than. Hoạt động báo chí phải bám sát thực tiễn phản ánh kịp thời phong trào đấu tranh của quần chúng nhân dân lao động. Như vậy, quan niệm này của Hồ Chí Minh đặt nền móng cho cách tiếp cận truyền thông gắn với mục tiêu xã hội và lợi ích chung của cộng đồng.

Hai là, theo Hồ Chí Minh báo chí đảm nhiệm nhiều chức năng quan trọng như thông tin, tuyên truyền, giáo dục, tổ chức và động viên quần chúng, tất cả các chức năng này đều thống nhất với mục tiêu là phục vụ cách mạng dân tộc và quần chúng nhân dân. Trong các chức năng này Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng chức năng giáo dục và định hướng tư tưởng của báo chí. Một mặt báo chí không chỉ phản ánh hiện thực mà mặt khác còn định hướng nhận thức để từ đó hình thành thái độ, thúc đẩy hành động xã hội. Do vậy, trong quan niệm về báo chí của Người luôn phải chính xác, thiết thực, dễ hiểu, phù hợp với trình độ nhận thức của đại đa số người dân. Lối viết giáo điều, xa rời thực tế làm giảm hiệu quả của xã hội được Hồ Chí Minh phê phán không mang lại lợi ích cho nhân dân. Song song với đó, Hồ Chí Minh nhấn mạnh tính chiến đấu gắn liền với tính xây dựng, tính nhân văn trong hoạt động báo chí tránh cực đoan, giản đơn, siêu hình máy móc. Nhìn từ góc độ lý luận truyền thông, quan niệm Hồ Chí

Minh về báo chí như một công cụ tác động xã hội có trách nhiệm, hướng tới xây dựng và phát triển bền vững trong lòng nhân dân.

Ba là, quan niệm của Hồ Chí Minh về người làm báo. Người nhấn mạnh vai trò và phẩm chất của người làm báo phải luôn luôn có bản lĩnh chính trị vững vàng trước mọi hoàn cảnh cám dỗ của cuộc sống. Do vậy, người làm báo phải xác định được đối tượng mà mình phục vụ, mục đích và cách thức truyền đạt cốt lõi để trả lời được các câu hỏi: viết cho ai, viết để làm gì và viết như thế nào. Đây là những câu hỏi không chỉ định hướng nội dung và hình thức tác phẩm báo chí mà còn xác lập mối quan hệ giữa báo chí với công chúng và mục tiêu xã hội của hoạt động truyền thông. Trong tác phẩm Hồ Chí Minh, Người yêu cầu: “người làm báo phải luôn xuất phát từ lợi ích của nhân dân, lấy hiệu quả xã hội làm thước đo cao nhất cho giá trị của tác phẩm báo chí” (Hồ Chí Minh, 2011, T.9). Ngoài ra, Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng đạo đức nghề nghiệp của người làm báo là phải trung thực, khiêm tốn, tôn trọng sự thật, gắn bó mật thiết với quần chúng nhân dân, có trách nhiệm đối với cộng đồng. Như vậy, trong quan niệm về báo chí của Hồ Chí Minh thì làm báo không chỉ là là hoạt động nghề nghiệp mà còn là hoạt động xã hội mang tính đạo đức, nhân văn sâu sắc. Chính vì thế, mà đây chính là giá trị định hướng nền tảng để hình thành các chuẩn mực đạo đức về báo chí truyền thông ở Việt Nam hiện nay.

2.2. Giá trị lý luận trong quan niệm báo chí của Hồ Chí Minh

Một là, trong nghiên cứu lý luận truyền thông ở Việt Nam hiện nay, báo chí cách mạng không thể đứng ngoài đời sống chính trị - xã hội, càng không thể giữ thái độ trung lập về lập trường tư tưởng. Báo chí phải thể hiện rõ quan điểm, mục tiêu và lý tưởng, qua đó định hướng nhận thức, thái độ và hành vi của công chúng theo những giá trị tiến bộ của cách mạng. Điều này đã khẳng định được tư duy nhận thức sâu sắc của Hồ Chí

Minh về vai trò quan trọng của báo chí truyền thông. Báo chí không phản ánh hiện thực một cách thụ động, máy móc mà tham gia tích cực vào quá trình hình thành dư luận xã hội từ việc lựa chọn vấn đề, cách thức thể hiện và hệ giá trị đánh giá. Như vậy, giá trị lý luận trong quan niệm về báo chí của Hồ Chí Minh góp phần định hướng tư tưởng trong hoạt động truyền thông của người làm báo. Do đó từ góc độ lý luận truyền thông, cách tiếp cận báo chí của Hồ Chí Minh như một chủ thể kiến tạo ý nghĩa xã hội, chứ không đơn thuần là kênh chuyển tải thông tin một chiều phiến diện. Theo Người báo chí không chỉ phản ánh đúng đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước mà còn phục vụ lợi ích của quần chúng nhân dân. Điều này đặt cơ sở cho tính khách quan mang tính xã hội và chính trị, trong đó sự thật được xem xét trong mối quan hệ với mục tiêu phát triển của xã hội. Quan niệm này có giá trị lý luận quan trọng trong việc phê phán những cách tiếp cận truyền thông thuần túy, siêu hình, dập khuôn coi truyền thông là lĩnh vực trung tính, phi giá trị.

Hai là, quan hệ giữa truyền thông và công chúng theo tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí phải xuất phát từ thực tiễn như: Nhu cầu, trình độ và điều kiện tiếp nhận của mọi người dân. Bởi vì trong mối quan hệ này theo Người thì công chúng không chỉ đóng vai trò là đối tượng tiếp nhận thông tin mà trên hết chính quần chúng nhân dân còn là chủ thể tham gia trực tiếp vào quá trình truyền thông. Với quan niệm này của Người đã đặt nền tảng cho cách tiếp cận truyền thông lấy con người làm trung tâm, rất phù hợp với nhiều lý thuyết truyền thông đương đại ngày nay. Đây là mối quan hệ biện chứng hai chiều trong đó, hiệu quả truyền thông không chỉ đo bằng lượng thông tin được truyền tải mà còn bằng mức độ tiếp nhận, đồng thuận và hành động của công chúng.

Ba là, trong quá trình hoạt động truyền thông của Hồ Chí Minh thì mối quan hệ giữa nội dung

và hình thức không tách rời nhau mà vận động trong một thể thống nhất, tương hỗ lẫn nhau, chính sự phù hợp giữa thông điệp và cách thể hiện là điều kiện quan trọng tiên quyết để tạo nên sức hấp dẫn và hiệu quả của truyền thông. Nội dung phải đúng đắn, chính xác, trung thực có giá trị, nhưng hình thức thể hiện cũng phải phù hợp, sinh động, dễ hiểu thì mới có thể đạt được hiệu quả truyền thông. Trong bối cảnh truyền thông đa phương tiện như hiện nay thì quan niệm này có giá trị lý luận sâu sắc, đòi hỏi phải kết hợp hài hòa giữa tính khoa học, tính tư tưởng và tính hấp dẫn trong hoạt động truyền thông.

2.3. Những định hướng lý luận cho nghiên cứu truyền thông ở Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí góp phần định hình hệ thống lý luận truyền thông mang đậm bản sắc Việt Nam. Trong bối cảnh truyền thông số và hội nhập quốc tế diễn ra mạnh mẽ, lý luận truyền thông ở Việt Nam chịu ảnh hưởng mạnh mẽ từ các học thuyết truyền thông phương Tây. Do đó, việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí góp phần định hướng xây dựng lý luận truyền thông phù hợp với hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam. Theo đó, lý luận truyền thông của Việt Nam cần được tiếp thu có chọn lọc, kết hợp với truyền thống tư tưởng, đạo đức và thực tiễn truyền thông cách mạng. Quan niệm của Hồ Chí Minh giúp khẳng định tính chủ động, tự chủ trong nghiên cứu lý luận truyền thông, tránh xu hướng sao chép máy móc các mô hình lý luận từ bên ngoài, đồng thời tiếp thu có chọn lọc những thành tựu khoa học hiện đại tạo nên một lý luận có tính độc lập, sáng tạo mang bản sắc riêng.

Thứ hai, quan niệm về báo chí của Người đã chỉ ra yêu cầu gắn hoạt động nghiên cứu truyền thông với mục tiêu chính trị - xã hội. Một xã hội phát triển bền vững thì truyền thông không chỉ là hoạt động kỹ thuật mà là hoạt động xã hội có mục tiêu, có trách nhiệm. Trong bối cảnh hiện nay, quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí có

ý nghĩa quan trọng trong việc định hướng nghiên cứu và thực hành truyền thông chính trị, góp phần củng cố niềm tin xã hội, tạo sự đồng thuận và ổn định xã hội.

Thứ ba, giá trị định hướng của tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí có ý nghĩa đối với hoạt động đào tạo và nghiệp vụ truyền thông trong bối cảnh hiện nay. Quan niệm về của Hồ Chí Minh về báo chí là cơ sở lý luận quan trọng cho công tác đào tạo đội ngũ làm báo, làm truyền thông ở Việt Nam hiện nay trong bối cảnh hội nhập, toàn cầu hoá hiện nay. Một mặt, việc quán triệt và vận dụng những quan niệm này góp phần hình thành đội ngũ những người làm truyền thông có bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp và năng lực chuyên môn vững vàng trong mọi tình huống. Mặt khác, quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí cũng định hướng cho việc nâng cao hiệu quả thực hành truyền thông trong bối cảnh truyền thông số đa phương tiện và mạng xã hội đang phát triển như vũ bão.

3. Kết luận

Tóm lại, trong di sản tư tưởng của Hồ Chí Minh thì quan niệm của Người về báo chí là bộ phận quan trọng chứa đựng những giá trị định hướng sâu sắc đối với nghiên cứu và phát triển lý luận truyền thông ở Việt Nam hiện nay. Đặc biệt trong bối cảnh truyền thông số, đa phương tiện như hiện nay thì việc tiếp tục nghiên cứu, vận dụng và phát triển quan niệm của Hồ Chí Minh về báo chí có ý nghĩa giá trị lý luận thực tiễn to lớn đối với hoạt động truyền thông và báo chí ở Việt Nam, khẳng định tính thời sự và ý nghĩa bền vững của di sản tư tưởng Hồ Chí Minh trong sự nghiệp xây dựng và phát triển truyền thông Việt Nam vững mạnh và hùng cường./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội. T.5, T.9.
2. Ban Tuyên giáo Trung ương (2016). *Hồ Chí Minh với báo chí cách mạng Việt Nam*. Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.